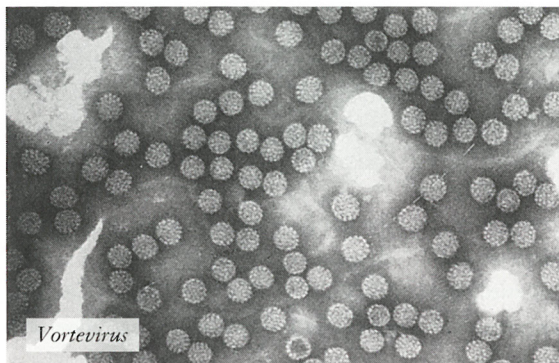

ORD OM ORD

Mange ord i språket vårt har en opprinnelse som for lengst er glemt, og ofte kan vi heller ikke uten videre tenke oss til hva ordene egentlig betyr. Vi håper leserne vil finne glede i en spalte der vi vil ha små epistler om ord vi bruker til daglig, men som de færreste av oss kan forhistorien til. I denne spalten er det mer enn ønskelig med innlegg fra leserne. Det sitter vel kolleger rundt om i landet med kunnskap på feltet, og her får de altså muligheten til å utfolde seg for et bredt publikum!

Virus

Dette ordet har latinsk opprinnelse og betyr slim, særlig av den giftige, skitne sorten. På 1600-tallet var ordet synonymt med «venom» som betyr giftig kroppsvæske, spesielt fra slanger og insekter. Dette ordet er igjen utledet av «venerisk» som på Sanskrit betød å elske, ære eller begjære. Den romerske gudinnen for kjærlighet og skjønnhet, Venus, har også sitt navn herfra. Over-

gangen fra elskov til gift er jo morsom for de av oss som har litt bisarr form for humor, den er vel uttrykk for at man til alle tider har visst om ulike sykdommer som følger i kjølvannet av seksuell aktivitet, særlig om lystene får styre etter eget forgodtbefinnende. (1–0 på bortebane til Krf!)

Man klarte etterhvert å identifisere bakterier som smitteførende agens i puss, ordet bakterie betyr egentlig bare en liten stav, men så oppdaget man at selv om bakteriene ble filtrert bort i de fineste filtre, kunne enkelte væskeansamlinger fra syke mennesker fortsatt smitte. Dette ikke identifiserbare stoffet fikk så beholde navnet virus, og det var først med elektronmikroskopet at disse ble synlige for det menneskelige øye.

Vene

Dette ordet har såvidt man vet ingen sammenheng med venerisk, venom eller virus. Idag brukes ordet om blodårer som fører blod til hjertet, men opprinnelig hadde ordet en videre betydning enn så, det ble bl.a. brukt om en vannkilde, et felt (åre) med metallforekomst i fjellet eller en farget stripe i marmor. Ordet brukes av og til som betegnelse på en kvalitet, f.eks sier man at noen har en dikterisk åre i seg når de sysler med skriving.

Hva ordet vene egentlig kommer av er ukjent.

Arterie

Første del av ordet kommer av det greske «aer» som betyr luft, mens siste del «terein» (sml suppeterrin = suppebolle!) betyr beholder, altså betyr arterie luftbeholder eller luftkanal. Denne misforståelsen av arterienes innhold kommer av at når man dissekerte døde dyr var arteriene tomme, og man trodde de da hadde inneholdt luft. Man innså etterhvert at denne antagelsen var feil, men beholdt ordet som da sikkert allerede var godt innarbeidet.

Jannike Reymert

Kilder:

William S. Haubrich: Medical meanings. American College of Physicians, Philadelphia, Pennsylvania. 1997